

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หัวข้อ : หลักนิติธรรม
เรื่อง : หลักนิติธรรมกับอุตสาหกรรม

จัดทำโดย
นายสุพันธ์ มงคลสุธี
รหัส 580341

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ 3
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

<u>เรื่อง</u>	<u>หน้า</u>
บทนำ	1
หลักนิติธรรมกับการพัฒนาอุตสาหกรรม	3
การพัฒนาอุตสาหกรรมในอดีตก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	5
แนวทางในการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจไทย	6
สรุป	11
บรรณานุกรม	12

หลักนิติธรรมกับอุตสาหกรรม

บทนำ

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการในการปกครอง (principle of governance) ซึ่งแต่ละบุคคล สถาบัน องค์กร หน่วยงาน รวมทั้งรัฐต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองนั้น มีความตระหนักรู้ และมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ (law) ที่ได้ร่วมกันสร้าง และต่างยอมรับว่า เป็นกฎที่ได้บัญญัติขึ้นโดยความยุติธรรม มิใช่เป็นไปตามอำเภอใจของใครคนใดคนหนึ่ง ตลอดจนมีผลบังคับใช้ต่อทุกคน และทุกองค์กรอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรม รวมทั้งมีความสอดคล้องกับหลักการ และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากล

องค์การสหประชาชาติ

หลักนิติธรรม ก็คือ หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดทุน คักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิแห่งมนุษยชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขาคุ้มครองมนุษยชนให้พ้นจากลัทธิตหาราชย์ หากมีข้อพิพาทใด ๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างรัฐกับเอกชน หรือเอกชนกับเอกชน ศาลย่อมมีอำนาจอิสระในการตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยเด็ดขาดและโดยยุติธรรม ตามกฎหมายของบ้านเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรม

ธานินทร์ กรีวิเชียร

องคมนตรี

ในสังคมที่ปกครองโดยระบอบโดยประชาธิปไตยหลักนิติธรรม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการบริหารบ้านเมือง สังคมที่ยึดถือหลักนิติธรรมคือสังคมที่ปกครองโดยหลักกฎหมาย หรือสังคมที่กฎหมายเป็นใหญ่ อันแตกต่างจากระบอบอัตตาริปไตยที่ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามใจของผู้มีอำนาจหรืออนุธิปไตยที่ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับอำเภอใจของแต่ละคน หลักนิติธรรมจึงมีความหมายเป็น 2 นัย กล่าวคือ กฎหมายต้องมีความเป็นธรรม คือ ต้องมีความชัดเจน แน่นนอนและต้องสามารถจัดสรรสิทธิประโยชน์ของบุคคลอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้กฎหมายจะต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค เท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนในสังคมไม่ว่ายากดีมีจน จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาค

ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

หลักนิติธรรม หมายถึง หลักเกณฑ์ที่กำหนดรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนไว้ โดยหลักนิติธรรมมีสาระสำคัญ คือ บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย บุคคลไม่ว่าจะในชนชั้นใดย่อมต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายปกติธรรมดาของแผ่นดิน (the ordinary law of the land) ซึ่งบรรดาศาลธรรมดาทั้งหลาย (ordinary courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมาย ทั้งนี้ เป็นไปตามความหมายที่ A.V.Dicey ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ Introduction to the Study of the Law of the Constitution ซึ่งได้กลายเป็นตำรามาตรฐานและเป็นตำราที่นักกฎหมายรัฐธรรมนูญอังกฤษส่วนใหญ่ต้องอ้างอิงเมื่อจะต้องอธิบายความหมายของหลักนิติธรรม

แม้ว่าในปัจจุบัน การให้คำอธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักนิติธรรม อาจจะแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียด แต่องค์ประกอบสำคัญของหลักนิติธรรมนั้น ตำราต่าง ๆ ก็ไม่ได้อธิบายความแตกต่างกันมากนัก องค์ประกอบที่สำคัญของหลักนิติธรรม คือ ความคาดหมายได้ของการกระทำของรัฐ ความชัดเจนของกฎหมาย ความมั่นคงของกฎหมาย ความเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย ความเป็นอิสระของศาล การเคารพในหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ตลอดจนความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในยุคหลังมีผู้อธิบายลักษณะของกฎหมายที่จะช่วยสร้างให้เกิดการปกครองตามหลักนิติธรรม ดังเช่นคำอธิบายของ **Lon L. Fuller** นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันที่เห็นว่ากฎหมายที่จะทำให้หลักนิติธรรมปรากฏเป็นจริงได้นั้นต้องมีลักษณะสำคัญ คือ

1. กฎหมายจะต้องบังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกคน ไม่เว้นแม้แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. กฎหมายจะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผย
3. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นให้มีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับย้อนหลังไปในอดีต
4. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นโดยมีข้อความที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม
5. กฎหมายจะต้องไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกันเอง
6. กฎหมายจะต้องไม่เรียกร้องให้บุคคลปฏิบัติในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้
7. กฎหมายต้องมีความมั่นคงตามสมควร แต่ก็จะต้องเปิดโอกาสให้แก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้
8. กฎหมายที่ได้รับการประกาศใช้แล้วจะต้องได้รับการบังคับให้สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือต้องบังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วนั้น

หลักนิติธรรมกับการพัฒนาอุตสาหกรรม

จากการพิจารณาจะเห็นได้ว่า หลักนิติธรรมมีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อทุกเรื่อง หากประเทศใดไม่มีหลักนิติธรรมย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม เนื่องจากทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการความเป็นธรรม และเมื่อประชาชนในสังคมเกิดความขัดแย้งย่อมส่งผลให้การเมืองการปกครองขาดเสถียรภาพและย่อมทำให้การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมหรือด้านอื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ นายบัน คีมุน เลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวไว้ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา สมัยที่ 13 (13th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice) ว่า สังคมจะสงบสันติไม่ได้หากปราศจากการพัฒนา และในทำนองเดียวกัน สังคมจะพัฒนาไม่ได้หากปราศจากสันติภาพ (There is no peace without development, and there is no development without peace)

หลักเกณฑ์สำคัญที่จะช่วยสร้างสังคมที่สงบ สันติ คือ การรักษากฎระเบียบและความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม กล่าวคือ การยึดหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด โดยการปกครองที่ถือเอากฎหมายเป็นใหญ่ และเมื่อสังคมสงบสุข การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ย่อมสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นนี้การพัฒนาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ การลงทุน และอุตสาหกรรม จะต้องมีกฎหมายที่มีความเป็นธรรมทั้งต่อภาคอุตสาหกรรมและผู้บริโภค รวมถึงต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดของภาคอุตสาหกรรม แต่ทั้งนี้ภาครัฐต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมด้วย

ในอดีตมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมตลอดมา แต่อาจยังมีการให้ความสำคัญกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและผู้บริโภคไม่มากนัก ซึ่งเป็นการก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้น ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น จึงควรต้องมีการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมด้วย กล่าวคือ ต้องมีการตรากฎหมายที่มีความเป็นธรรมต่อภาคอุตสาหกรรม โดยเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้สามารถประกอบอุตสาหกรรมได้ และไม่เป็นอุปสรรคต่อภาคอุตสาหกรรมทั้งการประกอบอุตสาหกรรมภายในประเทศและการส่งออกภายนอกประเทศด้วย อีกทั้งยังต้องมีการตรากฎหมายที่คุ้มครองแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่แรงงาน และต้องมีการควบคุมมิให้การประกอบอุตสาหกรรมนั้นส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมด้วย

ในกรณีที่ไม่มีความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายต่ออุตสาหกรรมนั้นอาจพิจารณาได้ในหลายประการ เช่น ในกรณีคล้ายกันอาจถูกบังคับใช้กฎหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ หากมีผู้ประกอบการรายใหญ่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบโรงงานกับกรณีผู้ประกอบการขนาดเล็กกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในลักษณะคล้ายกัน หากผู้ที่มีหน้าที่บังคับการให้

เป็นไปตามกฎหมายดำเนินการในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่นนี้อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยได้ว่าเหตุผลของการมีมาตรการบังคับที่แตกต่างกันนั้นเป็นไปอย่างเหมาะสมเป็นธรรมหรือไม่ อีกประการหนึ่งการจำกัดหรือปิดเบื่อนการแข่งขันทางการค้านั้น ผู้ที่มีหน้าที่บังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายก็ย่อมต้องควบคุมดูแลให้เหมาะสมเป็นธรรมด้วย เนื่องจากหากไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นธรรมอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งมีจำนวนมากและอาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้นได้

หากกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมายไม่มีความเป็นธรรม ย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งของคนในสังคม และเมื่อเกิดความขัดแย้งภาครัฐก็จำเป็นต้องพยายามแก้ไขความขัดแย้งนั้น ซึ่งอาจส่งผลให้จำเป็นต้องลดความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมไปโดยปริยาย ซึ่งเป็นการส่งผลเสียต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือหากยังคงมีการพัฒนาเศรษฐกิจหรืออุตสาหกรรมอยู่นั้น การพัฒนาก็ย่อมเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ อาจมีการพัฒนาแต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ประชากรส่วนใหญ่ยังคงลำบากและมีปัญหา ดังนั้นจึงต้องผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมโดยต้องยึดหลักนิติธรรมเสมอ

ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น ต้องร่วมกันพัฒนาทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐและผู้ประกอบการอุตสาหกรรม โดยการตรากฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้นต้องมีการศึกษาวิจัยและรับฟังความเห็นจนเกิดความชัดเจนว่าเป็นธรรมต่อทุกภาคส่วน รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นภาคอุตสาหกรรมก็ต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันอาจก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายแก่แรงงานหรือผู้อาจได้รับผลกระทบอื่นๆ อีกทั้งการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายของผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายนั้นก็ต้องมีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดเป็นธรรมโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว เช่นนี้ย่อมกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมแล้ว

การพัฒนาอุตสาหกรรมในอดีตก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาอิงอยู่กับกระแสโลกาภิวัตน์ มุ่งเน้นการวัดระดับการพัฒนาจากความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดของระบบทุนนิยมเป็นหลัก ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมีการใช้ทรัพยากรในการผลิตจำนวนมาก ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุลระหว่างการเติบโตของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยได้ตระหนักถึงความไม่สมดุลที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้น และปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ตามที่ได้ให้สัตยาบันรับรองปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg Declaration on Sustainable Development) เมื่อปี พ.ศ. 2545 และปฏิญญา มะนิลาว่าด้วยอุตสาหกรรมสีเขียว (Manila Declaration on Green Industry in Asia) เมื่อปี พ.ศ. 2552

ภาคอุตสาหกรรมไทยได้สร้างความเจริญเติบโตให้กับเศรษฐกิจไทยมาโดยตลอด¹ นับตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ที่ให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ที่เริ่มให้ความสำคัญกับแนวทางการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ต่อมาระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มูลค่าที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมสัดส่วนสูงอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันที่สัดส่วนภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 40 ของ GDP ของประเทศ แม้ว่ามูลค่าผลผลิตและการส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรมจะเติบโตอย่างรวดเร็วและสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า² อุตสาหกรรมไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีในการผลิต เครื่องจักรต่างๆ จากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง เพราะภาคการผลิตของไทยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่มีประสิทธิภาพต่ำ (Low Productivity) และไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการใช้วัตถุดิบและปัจจัยการผลิตมากเกินไป ส่วนหนึ่งมาจากการใช้เทคโนโลยีดั้งเดิมหรือเก่า ซึ่งมีการสูญเสียมากและยังไม่สามารถรองหรือดักจับมลพิษอื่นๆ ก่อนที่จะถูกปล่อยออกมาสู่ภายนอกโรงงาน อีกทั้งยัง พึ่งพาการใช้พลังงานเชื้อเพลิงนำเข้าสูง³ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ขาดการอนุรักษ์และบำรุงรักษา ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นฐานการผลิตที่สำคัญหมด

¹ เปิดแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2555-2574) วารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ปีที่ 7 ฉบับที่ 23 เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ.2554

² การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

³ การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ไปหรือเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมส่งผลให้พื้นที่สีเขียวที่เคยอยู่โดยรอบพื้นที่เมืองมีจำนวนลดลง

จากการที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศยังต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศ การขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การกระจุกตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมามีปัญหาด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

แนวทางในการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจไทย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาที่ไม่สมดุลในภาคอุตสาหกรรมไทย ดังนั้น คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในบริบทใหม่ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเป็นสิ่งจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ซึ่งปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทยได้ตระหนักถึงการสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการนำหลักการธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการ เพื่อที่จะทำให้เกิดการบริหารงานที่มีผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการประเมินผลการดำเนินงานและผลกระทบต่อทุกภาคส่วนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีการดำเนินการตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า โดยยึดแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. การพัฒนากฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน เพื่อที่จะให้ชุมชนและภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้⁴ โดยตระหนักถึงจริยธรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมและปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม มุ่งเน้นการผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตที่ยั่งยืน โดยการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อมลภาวะ ตระหนักรู้ว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลต่อการประกอบธุรกิจ และการอยู่รอดและการพัฒนาของสังคมโดยรวม โดยดำเนินธุรกิจให้สามารถอยู่ร่วมและพึ่งพากันได้กับชุมชนโดยรอบอย่างยั่งยืน

⁴ การพัฒนาคนเพื่อนาคตประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน มากยิ่งขึ้นใน⁵ การบริหารจัดการอุตสาหกรรมในพื้นที่ และบริหารความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมและสังคม รวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากร (ที่ดิน น้ำ ไฟฟ้า วัตถุดิบ ฯลฯ) ที่รองรับการพัฒนาและขยายตัวของอุตสาหกรรม โดยให้ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
3. ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นตามแนวนโยบายของภาครัฐที่⁶ ส่งเสริมการสร้างสังคมและอุตสาหกรรมที่มีปริมาณการปล่อยคาร์บอนต่ำ (**Low carbon society**) การสร้างสังคมที่มีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate resilience society) และอุตสาหกรรมที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Green growth industry) การแข่งขันของอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยในเรื่องมาตรฐาน โดยยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม (Adopt Global Standard / Business Ethic)⁷ เลือกใช้วัตถุดิบในการผลิตและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า โดยเพิ่มการใช้พลังงานทดแทน การจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานและประหยัดพลังงาน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ มีการนำทรัพยากรใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ (reuse) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
4. ⁸ ยกระดับการผลิตสู่อุตสาหกรรมสีเขียว โดยการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค
 - ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สิ้นเปลือง
 - พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - สร้างเครือข่ายผู้ผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงกับเครือข่ายผู้บริโภค เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน
 - พัฒนานอกรู้ด้านการผลิตและการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจัด

⁵ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

⁶ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

⁷ การพัฒนาคนเพื่อนาคตประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

⁸ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

จำหน่าย การใช้ และการจัดการขยะ โดยเลือกใช้วัตถุดิบที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาดในการผลิต

- ลดของเสียในขั้นตอนการผลิต และจัดการมลพิษและของเสียที่เกิดจากการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- ประยุกต์ใช้เครื่องมือจัดการสิ่งแวดล้อม อาทิ การออกแบบเชิงนิเวศเศรษฐกิจ (Eco-design) กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism : CDM) คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) และฉลากสีเขียว (Green Label)
- ให้ความร่วมมือในการกำหนดของเขตการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมโดยแยกเขตที่ต้องดำเนินกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลพิษออกจากเขตที่อยู่อาศัยของประชาชน

5. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการควบคุมมลพิษ รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และความปลอดภัย เช่น การจัดการของเสียจากกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมด้วยวิธีที่ถูกต้อง ไม่ลักลอบทิ้งในที่สาธารณะซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า ที่ดินของรัฐ และพื้นที่ที่เหมาะสมและสงวนไว้เพื่อการอนุรักษ์ เพื่อประโยชน์ในการประกอบหรือขยายธุรกิจโดยใช้สิทธิพลและอำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

6. สร้างความพึงพอใจและตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคในการบริโภคสินค้า/การรับบริการ

- ให้ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพและบริการที่ถูกต้องและเพียงพอ ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและรับบริการ
- ให้สิทธิในการเลือกซื้อสินค้าและรับบริการด้วยความสมัครใจ และไม่ชักจูงใจในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม
- ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพเหมาะสม ตรงกับความต้องการของลูกค้าและการใช้งาน ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน
- นำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการที่มีในราคาที่ยุติธรรม

⁹ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

- ให้บริการ/คำแนะนำ/คำปรึกษา เกี่ยวกับสินค้าและบริการ มีบริการหลังการขาย การรับข้อร้องเรียนต่างๆ จากผู้บริโภค มีการเรียกคืนสินค้าหากพบความบกพร่องของสินค้า

7. มีการปฏิบัติต่อพนักงาน/แรงงานอย่างเป็นธรรม

- ให้เกียรติและปฏิบัติต่อพนักงาน/แรงงาน ด้วยความเสมอภาค เคารพในสิทธิส่วนบุคคลของพนักงาน/แรงงาน ไม่มีการเลือกปฏิบัติและแบ่งแยก เพศ เชื้อชาติ ศาสนา รวมทั้งไม่ใช้แรงงานเด็กหรือแรงงานผิดกฎหมาย
- ให้ผลตอบแทนและสวัสดิการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม
- ให้ความสำคัญและให้โอกาสในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ของแรงงาน และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- เสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการทำงานที่ดี
- ดูแลสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน ¹⁰มีแผนการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัย เพราะการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก่อให้เกิดการสูญเสียอย่างมากมายในหลายด้าน เช่น ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ปฏิบัติงาน ความเสียหายต่อกิจการ ภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชย ต้นทุนในการฟื้นฟูกิจการ เป็นต้น ดังนั้น หากสถานที่ทำงานมีความปลอดภัยย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน ประหยัดต้นทุนการผลิต สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน
- ให้รางวัล/ลงโทษ พนักงาน/แรงงาน บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและเป็นกลาง
- รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อเรียกร้องจากแรงงาน

8. มีความซื่อสัตย์และเคารพสิทธิของผู้ถือหุ้น

- ดำเนินงานอย่างรอบคอบ ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สร้างความเติบโตให้กับธุรกิจอย่างยั่งยืน ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและผู้เกี่ยวข้อง
- ปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ให้สิทธิในการเข้าประชุมผู้ถือหุ้น ลงคะแนนเสียง แสดงความคิดเห็น สอบถามและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ รวมทั้งการได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรม

¹⁰ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน <http://www.uttvc.ac.th/uttvc/wbi2553/safety1.html>

- เปิดผลข้อมูลกับผู้ถือหุ้นในระดับที่เหมาะสม เช่น ผลประกอบการ ฐานะทางการเงิน เป็นต้น

9. เคารพต่อสิทธิของคู่แข่งทางการค้า

- ดำเนินธุรกิจบนพื้นฐานของการแข่งขันอย่างเป็นธรรมภายใต้กฎกติกาในการแข่งขันที่ดี มีจริยธรรม มีจรรยาบรรณในการทำธุรกิจ
- ไม่แสวงหาข้อมูลที่เป็นความลับและไม่ทำลายชื่อเสียงของคู่แข่งทางการค้า
- ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

10. ¹¹ การวางแผนเพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (Business Continuity Plan :

BCP) เนื่องจากภัยพิบัติเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้และก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ผู้ผลิตโดยเฉพาะภาคธุรกิจเป็นผู้ผลิตได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเตรียมพร้อมรองรับสถานการณ์เพื่อให้สามารถดำเนินการการผลิตได้ตามปกติ การจัดทำแผนดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง หรือ BCP จึงเป็นวิธีการเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวรับมือ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

¹² การให้ความสำคัญของภาคเอกชนในเรื่องการกำกับดูแลกิจการเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการทำธุรกิจของภาคเอกชนไทยซึ่งมีผลสำคัญในอนาคตต่อประสิทธิภาพ ความสามารถในการแข่งขัน การเติบโต และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะบริษัทธุรกิจตระหนักในข้อเท็จจริงที่ว่า การมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นนำไปประโยชน์มาให้ธุรกิจมากมาย เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ทำได้ง่ายขึ้น, ต้นทุนทางการเงินที่ลดลง, การกำกับดูแลกิจการที่ดีมักทำให้ผลประกอบการของบริษัทดี, ความเสี่ยงในการทำธุรกิจของบริษัทลดลง จากการมีระบบการควบคุมและการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ และ การประกอบธุรกิจภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะทำให้การทำธุรกิจของบริษัทเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งพนักงาน ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ลูกค้า บริษัทคู่ค้า และสังคม ทำให้ธุรกิจของบริษัทสามารถที่จะเติบโตได้ต่อเนื่องและมีความยั่งยืน ส่งเสริมการขยายตัวของเศรษฐกิจ และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

¹¹ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

¹² ปรับปรุงซีจีภาคเอกชนขับเคลื่อนประเทศ ดร.บัณฑิต นิจถาวร

<http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/blog/589237>

สรุป

การพัฒนาของภาคอุตสาหกรรมนั้น ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายด้านทั้งที่เกิดจากการพัฒนาขีดความสามารถของภาคอุตสาหกรรมเอง การมีแนวนโยบายที่เหมาะสมและส่งเสริมให้เกิดการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมจากภาครัฐ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่สามารถจะเลยได้เลย คือ การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในเรื่องของหลักนิติธรรมซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่ทุกภาคส่วนต้องตระหนักและให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นจิตสำนึกและความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ (law) ที่ได้ร่วมกันสร้าง ซึ่งเป็นกฎที่ได้บัญญัติขึ้นโดยความยุติธรรม และมีผลบังคับใช้ต่อทุกคน และทุกองค์กรอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน การคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อยู่บนหลักเหตุผล มีคุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดศักยภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ อาทิ ส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมเติบโตอย่างแข็งแกร่งและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ ได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรนำแนวทางบรรษัทภิบาล หลักนิติธรรม มาตรฐานสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน การดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรมกับผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม มาเป็นหลักในการดำเนินกิจการภายใต้ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ ความโปร่งใส การสร้างการมีส่วนร่วม การมีกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลดีต่อต้นทุนการผลิต มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประสิทธิภาพในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้น ภาคอุตสาหกรรมสามารถดำเนินกิจการร่วมกับชุมชนได้และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยในเวทีโลก และจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกัน ตามแนวทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

บรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิง

การประกวดหนังสือสั้นความยุติธรรมปี 4 หัวข้อ“ หนังสือ (ว่าด้วย) กรอบ ”

การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
พ.ศ. 2557

ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เข้าถึงได้จาก <http://www.uttvc.ac.th/uttvc/wbi2553/safety1.html>

ฐานข้อมูลสหภาพแรงงานไทย เข้าถึงได้จาก Thai Labor Database,
<http://www.thailabordatabase.org/th/union.php?c=about>

เปิดแผนพัฒนาอุตสาหกรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2555-2574) วารสารเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ปีที่ 7 ฉบับ
ที่ 23 เดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ.2554

ปรับปรุงซีจีภาคเอกชนขับเคลื่อนประเทศ ดร.บัณฑิต นิจถาวร เข้าถึงจาก
<http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/blog/589237>

แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 กระทรวงอุตสาหกรรม

มาตรฐานความรับผิดชอบของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม พ.ศ. 2554

หนังสือชุดประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง เล่มที่ 1 ,สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2555

หลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลักนิติรัฐและนิติธรรม โดย รองศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์

แรงงานสัมพันธ์, สุพจน์ อินทว้าง, ระวีวรรณ ชินอ่วม, และวรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์ พ.ศ. 2556

ระบบอุตสาหกรรมสัมพันธ์ไทยเพื่อประชาธิปไตยอุตสาหกรรม , ผศ.ดร.ดรรารัตน์ อานันทนะสูงค์และ
คนอื่นๆ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หน่วยงานอ้างอิง

กองกองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เข้าถึงได้
จาก <http://prjob.nep.go.th/>

ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ฝ่ายแรงงาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา. พื้นฐานความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

สถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันพลังงานเพื่ออุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เข้าถึงได้จาก www.fti.or.th